

УДК 346+347

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.2.7>

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ СПІЛЬНИХ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Петухова Н.О.,
здобувачка СО «Доктор філософі»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Петухова Н.О. Поняття та зміст правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання.

У статті проаналізовано поняття та зміст правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Досліджено особливості правового регулювання спільного володіння об'єктами інтелектуальної власності в умовах сучасного розвитку господарських відносин. На основі позицій вчених доведено неможливість повного отождолення майнових прав інтелектуальної власності із речовими правами. Встановлено, що основними правомочностями при здійсненні спільних майнових прав інтелектуальної власності є використання, розпорядження та захист. Обґрунтовано необхідність удосконалення правового механізму регулювання спільних майнових прав інтелектуальної власності, запропоновано системний підхід до їх правової характеристики.

Так, належне правове регулювання господарської діяльності є одним з головних чинників успішного бізнес-проекту. Розширення господарської діяльності, збільшення її прибутковості також залежить від своєчасного реагування власників бізнесу на зміни сьогодення, що, зокрема, передбачає включення інтелектуальної власності у виробництво. Очевидним також є те, що командний підхід дає можливість створити унікальний продукт, оскільки останній є синтезом різноманітних ідей та методів, які підкріплені виробничими можливостями декількох суб'єктів. Однак спільна діяльність потребує більш детальної нормативної бази по її регулюванню, що обумовлюється необхідністю збалансування інтересів, прав та обов'язків декількох суб'єктів.

Ризики, які існують у зв'язку з побоюваннями неефективного вирішення правових питань між співвласниками є сповільнюючим, а подекуди блокуючим фактором розвитку господарської діяльності. На сьогодні, не дивлячись на розуміння важливості співпраці різних за напрямком діяльності господарюючих суб'єктів, правова база не містить потрібних за обсягом та якістю норм, які б її врегульовували. Крім того, динамічний розвиток науки, невинна модернізація, новітні технології, в сукупності із таким феноменом як швидке застарівання ще здавалося б вчора нових програм, методів, винаходів тощо в сукупності зі зростаючою вимогливістю споживачів вказують на необхідність створення такої нормативної бази, яка б була якнайбільше універсальною і для умов сьогодення, і для майбутнього. Конкретні правила поведінки у бізнес-середовищі обов'язково повинні ґрунтуватися на глибокому та однозначному розумінні таких базисних елементів як поняття та правова природа юридичних елементів. Тому спільне володіння майновими права інтелектуальної власності має бути зрозумілим колу суб'єктів, що дотичні в силу відповідної діяльності до нього, насамперед через розкриття його змісту та сутнісного бачення – природи юридичної субстанції.

Ключові слова: інтелектуальна власність, правовий режим, спільні майнові права інтелектуальної власності, суб'єкт господарювання, сфера господарювання, добросовісна конкуренція, верховенство права.

Pietukhova N.O. Concept and content of the legal regime of joint property rights of intellectual property in the field of economic.

The article analyzes the concept and content of the legal regime of joint property rights of intellectual property in the field of economic activity. The peculiarities of legal regulation of joint ownership of

intellectual property objects in the context of modern economic development are examined. Based on the positions of scholars, it is proven that it is impossible to fully equate the property rights of intellectual property with real (tangible) rights. It is established that the main powers in the exercise of joint property rights of intellectual property are use, disposal and protection. The necessity of improving the legal mechanism for regulation joint property rights of intellectual property is substantiated, and a systematic approach to their legal characterization is proposed.

Proper legal regulation of economic activity is one of the main factors of a successful business project. The expansion of economic activity, the increase in its profitability also depends on the timely response of business owners to changes in today, which, in particular, involves the inclusion of intellectual property in production. It is also evident that the team approach makes it possible to create a unique product, since the latter is a synthesis of various ideas and methods, which are supported by the production capabilities of several entities. However, joint activities require a more detailed regulatory framework for its regulation, which necessitates the balancing of interests, rights and obligations of several subjects.

The risks that exist due to fears of ineffective resolution of legal issues between the co-owners are a slowing down and sometimes blocking factor in the development of economic activity. Today, despite the understanding of the importance of cooperation between business entities of different areas of activity, the legal framework does not contain the necessary norms in terms of volume and quality that would regulate it. In addition, the dynamic development of science, relentless modernization, the latest technologies, coupled with such a phenomenon as the rapid obsolescence of new programs, methods, inventions, etc., which would seem to have become more common yesterday, coupled with the growing demands of consumers, indicate the need to create a regulatory framework that would be as universal and universal as possible for the conditions of the present, and for the future. Specific rules of conduct in the business environment must be based on a deep and unambiguous understanding of such basic elements as the concept and legal nature of legal elements. Therefore, the joint ownership of intellectual property rights should be understandable to the range of subjects that are involved in it by virtue of the relevant activity, primarily through the disclosure of its content and essential vision – the nature of the legal substance.

Key words: intellectual property, legal regime, joint property rights of intellectual property, business entity, field of business, fair competition, rule of law.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нормотворчості назріла необхідність модернізації чинного економічного законодавства та формування нової правової бази, яка б сприяла розвитку господарського сектора економіки. Розробка конкретних норм закону потребує ґрунтовного розуміння природи правових елементів, адже відсутність останнього унеможливило забезпечення верховенства права, створення несуперечливої, довготривалої та ефективної законодавчої бази.

Суб'єкти, які залучають інтелектуальну власність у свій бізнес, мають суттєву перевагу перед тими, хто цього не робить. Інтелектуальна власність забезпечує унікальність товарів та послуг, й цим посилює конкурентоспроможність компанії, виділяє її з-поміж інших, приваблює більше споживачів. Так, захищена торговельна марка забезпечує стабільність позицій на ринку, зміцненню довіри споживачів, формуванню іміджу компанії. Наявність патентів дає змогу укладати ліцензійні договори, отримувати прибуток від передання права користування, тобто є чинником, що підвищує цінність бізнесу.

Колективна праця із взаємодією декількох різних суб'єктів в умовах швидкого розвитку різноманітних галузей сприяє якісному новому результату у виді товарів та послуг. Однак спільна діяльність потребує більш ретельного правового врегулювання спільних майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Чинне законодавство цього не забезпечує, а тому є необхідність у розробці положень, що враховують специфіку інтелектуальної власності в контексті спільних прав. У цьому напрямку потребує дослідження сутність та зміст режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності, розкриття їх особливостей задля подальшого наповнення національного законодавства сучасними і адекватними правовими положеннями. А останнє, в свою чергу, сприятиме активізації діяльності підприємств, стимулюванню процесів комерціалізації прав інтелектуальної власності.

Метою дослідження є правова характеристика поняття та змісту правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання.

Стан опрацювання проблематики наразі залишається недостатнім. Чинне національне законодавство не розкриває поняття і змісту правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності. Ця невизначеність впливає як на потужних представників бізнесу, так і на суб'єктів мікропідприємництва, заснованого на ініціативі окремої фізичної особи. Ситуація є настільки невизначеною, що на сучасному етапі питання виникають навіть щодо можливості вирізнити наявність спільних майнових прав інтелектуальної власності з-поміж інших. Для усунення білих плям, що стосується спільних майнових прав інтелектуальної власності потребується системний підхід за участі як науковців-теоретиків, так і юристів, що безпосередньо з практичної сторони обізнані з нюансами питання. Такі вчені як В. Дмитришин, О. Гоцанюк, Ю. Румянцев, О. Харитонова, І. Якубівський та інші досліджували різні аспекти проблематики природи майнових прав інтелектуальної власності. Проте, такий чинник як множинність суб'єктів майнових прав не брався до уваги; дослідження здійснювалися в руслі одноосібного володіння правами, тож існуючі на сьогодні напрацювання хоча й слугують орієнтиром напрямку цього дослідження, але є недостатніми для розуміння природи спільних прав інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Термін «режим» часто зустрічається в законодавчих актах, навчальній та науковій літературі. Проте, його застосування поширене у різному контексті і є настільки багатоманітним, що науковці вже тривалий час дискутують щодо розуміння поняття «правовий режим».

В Академічному тлумачному словнику поняття «режим» визначається як державний лад, спосіб правління; точно встановлений розпорядок життя, праці, відпочинку та ін.; система заходів, правил, запроваджуваних для досягнення певної мети; певні умови, необхідні для забезпечення роботи, функціонування, існування чого-небудь [1]. Отже вбачається, що таке поняття застосовне у різноманітних сферах людського життя, зокрема й тих, що є дотичними до права. Із вказаного слідує, що поняттю «режим» притаманні такі властивості як структурованість, послідовність складових елементів (способи, заходи, методи, умови тощо), що існують задля досягнення певної мети. Вбачається, що суть поняття «режим» містить в собі завдання досягнути визначеної упорядкованості дій на шляху до встановленої мети, іншими словами – «розкласти все по полицям і отримати результат». При цьому, також має бути передбачено форму закріплення визначених правил, щоб вони були зафіксовані, і за потреби – доведені до відома колу певних суб'єктів. Тож наступним доцільно поєднати поняття режиму із такою ознакою як «правовий».

Правовий режим, як зазначає Д. Коссе, обумовлений насамперед інтересами держави, суспільства, волею законодавця, а також специфікою та характером суспільних відносин, що вимагають до себе особливих підходів, форм і методів правового врегулювання, особливого юридичного інструментарію для своєї організації [2, с. 118]. Через категорію правових режимів фактично здійснюється регулювання суспільних відносин [2, с. 114].

На переконання Л. Вакарюк, правовий режим ґрунтується насамперед на закономірностях суспільного розвитку, політичному, економічному, соціальному, культурному устрою суспільства і держави в цілому, менталітеті правотворців, правовій політиці держави, її історичному розвитку [3, с. 199-200].

Зміст таких думок вказує на підхід, згідно якого правове регулювання у вигляді норм права є вторинним по відношенню до правового режиму, а останній є субстанцією, що виникла в результаті еволюції людської діяльності і може існувати у різноманітних сферах. При цьому правові правила є необхідною умовою існування власне певного правового режиму. На противагу попередньому, ряд вчених розглядає правовий режим як сукупність норм права, на основі і завдяки яким існують згідно визначених у законодавстві правил суспільні відносини. Так, наприклад, А. Славко сприймає правовий режим як сукупність правовідносин щодо реалізації норм права, які визначають правовий статус певного об'єкта, порядок певної діяльності тощо [4, с. 59].

І. Соколова дійшла висновку, що особливість правового режиму як різновиду соціального полягає в тому, що він заснований на праві – створюється, закріплюється, регулюється правовими нормами. Правові режими забезпечують стійке нормативне регулювання певного виду суспільних відносин, сприяють оптимальному використанню юридичного інструментарію. При цьому поняття правового режиму не може збігатися з визначенням системи права чи сукупності нормативно-правових актів; його не можна ототожнювати з поняттям «механізм правового регулювання» [5].

Н. Коваленко пропонує загальну категорію правового режиму розглядати як нормативно закріплений винятковий порядок державного регулювання особливих суспільних відносин, який

об'єктивується через структуровану сукупність різноманітних регулятивно-правових методів, комплекс котрих визначено специфікою відносин, що регулюються [6, с. 257].

На думку Г. Якимчук, правовий режим більшою мірою означає принципи, умови, правові межі реалізації суб'єктом його правового статусу, передусім прав і обов'язків, встановлених у законодавстві [7, с. 16]. А. Яковлев вважає, що ключовим для розуміння правового режиму є характеристика способів, методів і типів правового регулювання. На його думку, основними способами є дозвіл, заборона, зобов'язання. До допоміжних відносять надання пільг, заохочення, застосування позитивної дискримінації, пом'якшення юридичної відповідальності тощо [8, с. 82].

Таким чином, постає питання, що було першим – суспільні відносини, які потребують встановлення правил, чи встановлені правила, які породили новий вид суспільних відносин? Скоріше за все, що обидві позиції істинні щодо певного етапу розвитку людства і в певному розрізі правовідносин, адже виникнення нових – потребує встановлення відповідних правил, а нові прописані правила (які узгоджуються з потребами суспільства і формами комунікації) неминуче призведуть до їх використання, а отже – до виникнення нових правовідносин. Розуміння того, що інтелектуальна власність не може безпечно існувати та розвиватися в середовищі, що не регулює відносини за її участі, стимулює відповідне законодавство. Так, наприклад, держава, маючи важелі імперативного впливу в змозі сформувати правовідносини на основі нових правових норм. Метою цього, насамперед, може слугувати безпека та економічна стабільність всередині країни. Натомість диспозитивні відносини, яким притаманне вільне волевиявлення та відсутність примусу, виникають самі по собі, орієнтуючись на взаємовигоду й те, щоб не йти всупереч існуючим законам та моралі. Останні за умови масового поширення та потенційного успіху (саме такими є відносини з інтелектуальною власністю) створюють потребу їх законодавчого врегулювання.

Тож, з наведеного кола думок про сутність правового режиму можна виокремити його основні найбільш суттєві ознаки: 1) породжує нові суспільні відносини або формується задля впливу на вже існуючі суспільні відносини; 2) має на меті регулювання суспільних відносин; 3) існує у формі правил, які закріплені у чинному законодавстві, які стосуються кола суб'єктів, що задіяні у певних правовідносинах; 4) відповідає вимогам системності, структурованості, логічної послідовності методів та способів регулювання діяльності фізичних та юридичних осіб. Правовий режим забезпечується державою, встановлюється уповноваженими органами шляхом впровадження обов'язкових до виконання правил, що відображаються в нормативно-правових актах та які мають на меті регулювання в юридичній площині різноманітних сфер діяльності та відносин фізичних, юридичних осіб та держави. Держава за допомогою правових норм, які за своїм змістом мають дозвільний, заборонний, зобов'язальний характер окреслює межі можливої поведінки суб'єктів з метою як реалізації ним можливостей для сталого та успішного розвитку бізнесу, так і дотримання балансу інтересів такої особи та публічних і державних інтересів.

Правовий режим у сфері господарювання обумовлюється специфікою діяльності господарюючого суб'єкта – діяльністю, яка концентрується на приватному інтересі (хоча одночасно мають місце й публічні інтереси), та суб'єктом правовідносин – юридичною особою або фізичною особою-підприємцем в контексті взаємодії з громадянами, іншими господарюючими суб'єктами та державою. Оскільки йдеться про правовий режим майнових прав інтелектуальної власності, то головну роль у визначенні його специфіки відіграють нематеріальні властивості об'єкта інтелектуальної власності, особливість та можливість їх використання у господарській діяльності, підстави набуття таких прав та засоби їх реалізації.

Майнова основа є одним з головних базисів розвитку господарювання, а майнові права інтелектуальної власності – один з елементів цієї основи. Наукові дослідження у напрямку питання належності майнових прав інтелектуальної власності до майна суб'єкта господарювання сформулювали досить сталу та неоспорювану позицію щодо віднесення їх до такої категорії. Наприклад, В. Щербина доходить висновку, що у сфері господарювання майном господарського призначення слід вважати сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів [9, с. 199-200]. Також Н. Борсук та В. Кикоть доводять у своєму дослідженні, що економічне поняття «нематеріальні активи» включає всі види майнових прав, які входять до майна суб'єкта господарювання, зокрема майнові права інтелектуальної власності [10, с. 231]. Проте, дискусійність породжує невизначеність змісту майнового права інтелектуальної власності.

сті, оскільки речові правомочності володіння, користування та розпорядження речовим майном (через які розкривається суть речового права) не можуть аналогічним чином відноситись до майнових прав інтелектуальної власності в силу нематеріальної природи об'єктів права інтелектуальної власності.

Частина 1 ст. 424 ЦК України вказує, що до майнових прав інтелектуальної власності відносяться: право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

У контексті наведених у законі правомочностей слід зазначити про думку О. Харитонової, яка відрізняється від суті, закладеної у ст.424 ЦК України. Так, науковиця зазначає, що предметом права інтелектуальної власності є відносини інтелектуальної власності, що виникають стосовно володіння, користування та розпорядження результатами інтелектуальної, творчої діяльності [11, с. 87].

Ю. Румянцев також дотримується схожої позиції, зазначаючи, що юридичним змістом права інтелектуальної власності є: право володіння результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право користування (безпосереднє використання за допомогою передання) результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право розпорядження (опосередковане використання) результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право легітимації результатів своєї інтелектуальної, творчої діяльності [12, с. 165].

Позиції науковців свідчать про існуючі суттєві відмінності в розумінні сутності (правової природи) прав інтелектуальної власності. О. Харитонova наголошує, що у відносинах інтелектуальної власності одні особи ставляться до творчих результатів як власники, а всі інші особи ставляться (мають ставитися) до цих самих результатів як до чужих і повинні утримуватися від зазіхань на них [13, с. 82]. З висловлюваннями О. Харитонової перегукується думка К. Косяченко, згідно якої «... поняття «право інтелектуальної власності» та складові його правомочності щодо володіння, користування та розпорядження в сукупності з усією нормативною базою, що забезпечує їх застосування в економічній діяльності, являють собою інститути, якими власність як цивільно-правова категорія реалізується у реальній господарській практиці... Об'єктивізація результатів творчої діяльності та залучення їх до цивільного обігу не свідчить про повне ототожнення результатів творчої діяльності та речей, оскільки це було б штучним і не мало наукової цінності ... [14, с. 120]. Проте сутнісна близькість інтелектуальної власності та речової власності є безперечною» [14, с. 121].

О. Кохановська висновує, що до нематеріальних результатів, якими є всі продукти інтелектуальної праці, неприйнятною є правомочність володіння: не можна здійснювати фізичне володіння ідеями, образами тощо [15, с. 56].

Досліджуючи природу майнових прав на об'єкти промислової власності О. Гоцанюк вказав на очевидність того, що майнові права на об'єкти промислової власності не можуть повністю ототожнюватися з речовим правом власності. Правомочність володіння, користування та розпорядження у традиційному їх розумінні не можуть існувати стосовно таких об'єктів [16, с. 44]. Безумовно, досить складно уявити процес володіння ідеальними об'єктами, як то ідеї, погляди, творчий замисел, технічне рішення тощо [16, с. 43].

Як бачимо, правомочності використання об'єкта інтелектуальної власності та розпорядження майновими правами інтелектуальної власності прямо визначаються у законодавстві та є зрозумілими щодо їх суті. Характеристикою правомочностей є їх виключність, тобто повна і беззаперечна приналежність лише конкретній особі. У більшості випадків така особа одна, проте специфічні правовідносини допускають існування декількох суб'єктів, обсяг виключних прав яких є рівним (або близьким до рівних, з деякими відмінностями). Таким чином, виключність є властивістю майнових прав інтелектуальної власності – права використання та права розпорядження. Правомочність володіння до змісту майнових прав інтелектуальної власності не відноситься. Це можна пояснити на прикладі такого об'єкта інтелектуальної власності як літературний або музичний твір. Так, оприлюднення твору доводить його до відома певному колу осіб, тобто не лише автор, але й інші особи отримують у своє знання (в результаті прочитання, прослуховування) цей твір – об'єкт інтелектуальної власності. Це означає, що автор – особа, яка наділена майновими правами щодо твору, фактично поширила створене шляхом розповсюдження мистецького об'єкту. На початку будучи єдиним, хто про нього знає (тобто фактично володіє), у подальшому – поділи-

лася своїм знанням з іншими; фактично притримати при собі об'єкт інтелектуальної власності не можливо; інформація при поширенні «вислизає» з панування і відповідно володіння творця. Але з цього не слідує, що творець позбавляється можливості контролювати рух такої інформації при комерційному розповсюдженні матеріального носія, в якому втілена інтелектуальна власність. Саме в можливості такого контролю та праві отримувати вигоду від використання об'єкта інтелектуальної власності криється ключ до розуміння виключності прав творця.

Отже, власність на речі та інтелектуальна власність (а отже і майнові права на неї) є різними, не пов'язаними між собою видами майнових прав. Обидва належать до майна. Однак інтелектуальну власність не потрібно вважати різновидом власності в класичному розумінні. Разом з тим, це не є перешкодою для того, щоб віднести її до майна, як і для того, щоб поширювати на неї певні правила, що існують для речових прав.

О. Качур висловила позицію, згідно якої основу правового режиму майнових прав інтелектуальної власності суб'єктів господарювання становлять виключні права на об'єкт інтелектуальної власності, а сам правовий режим майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання дослідниця визначила як порядок регулювання (правила), що виражений у комплексі правових засобів, які спрямовані на забезпечення і гармонізацію приватних і публічних інтересів у сфері введення цих прав до господарського обороту, шляхом встановлення своєрідного набору дозволів, зобов'язань і заборон задля створення сприятливих умов для розвитку відповідних відносин [17, с. 59].

Правовий режим майнових прав у сфері господарювання доповнюється особливістю їх суб'єкта – суб'єкта господарювання. Цей чинник впливає і на особливості набуття та здійснення майнових прав інтелектуальної власності, які належать спільно декільком особам, з яких хоча б одна є суб'єктом господарювання.

Наступним важливим чинником, який потрібно взяти до уваги при розкритті суті та природи досліджуваного поняття, є спільність – наявність прав декількох суб'єктів щодо одного об'єкта інтелектуальної власності.

У главі 26 Цивільного кодексу України [18] містяться положення, якими регламентується порядок здійснення права спільної власності. Її положення є загальними щодо усіх видів майна – речей. Про майнові права інтелектуальної власності тут не згадується, й окремих норм, з яких би стало зрозуміло, чи застосовується інститут спільної власності до правовідносин, де їх об'єктом є майнові права інтелектуальної власності, немає. Відповідно до ч. 1 ст. 419 ЦК України (щодо співвідношення права інтелектуальної власності та права власності), право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного.

У статті 355 ЦК України міститься визначення поняття права спільної власності: майно, що є у власності двох або більше осіб (співвласників), належить їм на праві спільної власності (спільне майно). Тут же виділено два види спільної власності – спільної часткової та спільної сумісної. Презюмується, що спільна власність є частковою, лише якщо договором або законом не встановлена спільна сумісна власність.

Щодо власності на речі та речові права, ЦК України визначає спільну сумісну та спільну часткову власність (ст. 355 ЦК України). Спільною сумісною власністю є власність двох або більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності. Для нього характерна множинність суб'єктів і єдність об'єкта. Розмір частки права власності на спільне майно встановлюється тільки у випадку поділу спільної сумісної власності чи виділу з неї. Тобто право спільної сумісної власності є безчастковим (бездольовим) правом спільної власності. Розпорядження майном, що належить учасникам права спільної сумісної власності, здійснюється за спільною згодою всіх співвласників, яка припускається, незалежно від того, ким з учасників спільної власності вчиняється правочин щодо розпорядження спільним майном [19, с. 29].

У ЦК України в контексті майнових прав інтелектуальної власності, які належать кільком особам, йдеться не про спільну власність, а про спільні права. Так, стаття 428 ЦК України говорить, що право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам, здійснюється спільно. Тобто, щодо речових об'єктів застосовується інститут спільної власності, а щодо майнових прав інтелектуальної власності – «спільність прав». Лексична схожість понять пов'язана з прикметником «спільний». Однак юридично – це різні інститути.

В. Крат звертає увагу на відокремленість режимів належності майнових прав декількома особами, зазначаючи, що цьому в різних сферах приватного права законодавець конструює відповідні правові режими і з урахуванням сутності прав, «збудовані» відповідні конструкції. Зокрема, в сфері речового права – спільна власність (часткова та сумісна) (глава 26 ЦК); в сфері зобов'язального права – зобов'язання із множинністю осіб (статті 540–544 ЦК); в сфері інтелектуальної власності – спільність прав (стаття 428 ЦК) [20].

Питання постає в тому, чи можливо, і якщо – так, то у якій частині за аналогією з правилами, застосованими до режиму спільних речових прав, застосувати такі ж або схожі до майнових прав інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності є комплексом виключних прав розпорядження, використання; володілець таких прав також уповноважений вчиняти дії на їх захист. Загалом, спільність прав, про яку зазначено у ст. 428 ЦК України, означає повну рівність позицій різних суб'єктів відносно одного об'єкта прав.

Для кращого розуміння суті правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності, підемо від зворотнього і проаналізуємо можливість поділу спільних прав за аналогією з поділом на частки права спільної речової власності.

У концепції речового права береться до уваги структура речі. Так, у ч. 2 статті 183 ЦК України встановлено поняття неподільної речі – річ, яку не можна поділити без втрати її цільового призначення. Якщо виділ у натурі частки зі спільного майна не допускається згідно із законом або є неможливим (ч. 2 ст. 183 ЦК), співвласник, який бажає виділу, має право на отримання від інших співвласників грошової чи іншої матеріальної компенсації вартості його частки (абз. 1 ч. 2 ст. 364 ЦК). Разом з тим, факт неподільності речі вказує на неможливість реального виділення часток, однак допускає поділ в ідеальних частках. Мета – не допустити втрати об'єкта права, а для дотримання прав співвласників застосовується інститут грошової компенсації.

Стосовно майнових прав інтелектуальної власності виникає питання щодо обсягу прав, якими наділений кожен з суб'єктів спільних прав; яким чином такий обсяг визначається, чи може бути обмежений; які шляхи реалізації визначених прав. З огляду на неподільність нематеріального за своєю сутністю результату інтелектуальної власності поняття спільності прав скоріше слід вважати тотожним поняттю рівності прав, тобто їх однаковому обсягу та змісту.

Майнові права інтелектуальної власності загалом є цілісними правами, їх подільність недопустима без втрати комплексу правомочностей, що формують зміст таких прав. Комплекс базових складових, які формують правомочності щодо майнового права інтелектуальної власності, є нерозривним і неподільним, їх поділ означатиме «знищення» майнового права інтелектуальної власності.

Більш детально це можна проілюструвати на прикладі неподільності винаходу. Згідно ч. 5 ст. 6 Закону України «Про винаходи і корисні моделі» обсяг правової охорони, що надається, визначається формулою винаходу або корисної моделі. Формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його суть, базуватися на описі і викладатися у визначеному порядку ясно і стисло (ч. 8 ст. 12 Закону). Згідно абз. 8 ч. 2 ст. 28 Закону, процес, що охороняється патентом, визнається застосованим, якщо використано кожную ознаку, включену до незалежного пункту формули винаходу, або ознаку, еквівалентну їй.

І. Якубівський також наголошує на неподільності об'єкта патентного права та неможливості передання майнових прав на частину об'єкта, оскільки суть винаходу (корисної моделі) виражається сукупністю суттєвих ознак, необхідних для досягнення технічного результату, що його забезпечує винахід (корисна модель). Якщо сукупність таких суттєвих ознак поділити на частини, то втрачається суть винаходу, корисної моделі, промислового зразка [21, с. 20-21]. Однак В. Дмитришин вважає, що права, які випливають із патенту, можуть бути подільними і повинні мати змогу бути предметом цивільного обороту. Так, права, які становлять зміст патенту і виражені у його формулі, не можуть бути поділені. Проте права, які випливають із патенту, можуть бути подільними і повинні мати змогу бути предметом цивільного обороту. Також вказує, що, наприклад, право перешкоджати використанню може бути передане спеціалізованим компаніям, які можуть займатися такою діяльністю професійно та будувати бізнес саме на захисті прав на патенти [22, с. 52-53]. З приводу останнього слушною є думка І. Коваль та К. Оверковського, які вважають, що тут мова йде не про поділ суб'єктивного права, а про реалізацію права на захист іншою особою – представником, управителем тощо [23, с. 30]. Так, дійсно у випадку порушення майнового права лише суб'єкт такого права може визначитися з тим, чи дійсно він вважає наяв-

ним порушення, й у подальшому вживати дій на захист свого права. Якщо ж припустити, що право на захист (і лише це право) передано іншій особі, то не вбачається за можливе стверджувати, що вона знатиме про порушення права. Для ефективного та своєчасного реагування на порушення майнових прав потрібна тісна взаємодія особи, чиє право порушено, та особи, яка вчиняє дії по захисту права. Таким чином, має місце співпраця декількох суб'єктів, якій притаманні ознаки надання послуг з правничої допомоги. Однак це не є здійсненням прав на захист майнових прав інтелектуальної власності.

Наведене означає, що винахід не може бути поділений на частини і виступає об'єктом охорони як сукупність істотних ознак, що відображають його новизну і відрізняють від інших подібних винаходів.

Законодавством не визначено способи спільного здійснення майнових прав інтелектуальної власності, тож на практиці часто проводиться аналогія зі способами реалізації прав на спільну власність, що відповідає критеріям речі. Наявність спільних прав, згідно положень кодексу, не обмежена в залежності від виду об'єкта інтелектуальної власності. Виникають труднощі щодо реалізації спільного права інтелектуальної власності, адже неподільність об'єкта зумовлює необхідність знайти такий спосіб реалізовувати право, щоб кожен зробив це у мірі, не меншій, ніж це може зробити будь-хто з інших спів володільців прав, щоб такі дії не мали об'єктивних та суб'єктивних перешкод, і щоб це не завдало шкоди самому об'єкту права.

Слід зазначити й про неможливість виділення ідеальних часток у праві. Можна припустити, що існування ідеальної частки забезпечило б співволодільцям можливість вільніше розпоряджатися своїм «уявним виділом» у праві, тобто розширило можливості для укладення різного роду, в тому числі, комерційних угод щодо майнового права. Однак навіть при такому підході реальної подільності прав на частки не відбувається, а ідеальна частка (якщо все ж допустити її існування) може вимальовуватися лише як така, що позначає частину від прибутку від використання майнових прав, і має на меті полегшити оборот майнового права (роблячи співволодільця більш незалежним від впливу та волі інших).

Ще давньоримський класик Кв. Муцій Сцевола висловив ідею власності багатьох осіб на одну річ в ідеальних частках – *pars pro indiviso* (D. 50. 16. 25). Детальніше цю ідею розвинув Цельз-син, який зазначав: «...не може бути власності або володіння двох осіб у повному обсязі: і ніхто не є власником частки речі, а має власність на частку всієї неподільної речі». Іншими словами, одне право власності на одну й ту саму річ може належати кільком особам в ідеальній частці речі, а не фізично поділений [24, с. 93-94]. Слідуючи такій думці, виділення ідеальних часток є формальністю, яка не тягне за собою фактичного поділу. Тобто, є категорією суто теоретичною, що не впливає на практичні аспекти реалізації права, не «шкодить» реалізації прав. З огляду на такі особливості, у поділі на ідеальні частки майнового права інтелектуальної власності потреби не виникає, оскільки на фактичні взаємовідносини це не впливає, й до реального виділу часток не призведе.

У ЦК України та спеціальних законах не міститься визначення поняття спільних прав, їх ознак чи властивостей, які дають можливість зрозуміти суть такого поняття. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» [25] не має жодної згадки про майнові права інтелектуальної власності, й тим більше про їх спільність. Недостатність правових норм зумовлює те, що при вирішенні питань щодо належності майнового права інтелектуальної власності декільком суб'єктам часто застосовуються положення, якими врегульовуються правовідносини спільної власності – сумісної або часткової, що чітко вбачається з судової практики. Зазначений підхід є помилковим, оскільки не відповідає суті природи майнових прав інтелектуальної власності. Насамперед має враховуватися неподільність комплексу правомочностей, з який складається майнове право інтелектуальної власності. А однаковий зв'язок одного майнового права з декількома суб'єктами визначає спільність прав.

Н. Яркіна виділяє такі підстави виникнення спільних прав інтелектуальної власності: спільна творча праця зі створення об'єкта інтелектуальної власності; набуття спільно декількома особами майнових прав за договором про розпоряджання майновими інтелектуальними правами; спільна подача заявки і одержання патенту правонаступниками винахідника, автора промислового зразка, автора сорту, автора топографії ІМС чи роботодавця; створення службових об'єктів, а також об'єктів на замовлення; набуття майнових інтелектуальних прав на підставі спадкування декіль-

кома спадкоємцями [26, с. 146–148]. Такий перелік чітко демонструє, що у кожному з випадків формується множинність суб'єктів щодо одного майнового права інтелектуальної власності. При цьому формування кола суб'єктів спільного права у більшості випадків здійснюється в один момент – декілька осіб подали заявку на патент; декілька осіб створили об'єкт інтелектуальної власності; декілька осіб-спадкоємців прийняли спадщину. Поряд з цим, існує дещо інший шлях формування кола суб'єктів права, наприклад, при набутті майнових прав за договором. Тоді коло суб'єктів може з плином часу розширюватися – при укладенні нових договорів, або звужуватися – при закінченні строку дії договору.

Дослідження природи спільних майнових прав інтелектуальної власності важливе також з точки зору конкурентного законодавства. Так, кожен виробник товарів та послуг розуміє переваги першості на ринку, адже це є одним з головних чинників прибутковості.

За змістом ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності [27].

Виходячи з принципів свободи торгівлі та свободи конкуренції, будь-який торговець має право залучати клієнтуру своїх конкурентів. Таким чином, акт конкуренції, навіть якщо він завдає шкоди деяким економічним агентам, не є незаконним сам по собі, але лише якщо засоби, дії чи факти, використані для залучення клієнтів, є несправедливими і недобросовісними. Основним принципом/невід'ємною умовою ринкової економіки є конкуренція між компаніями, які здійснюють економічну діяльність на відповідному ринку, звичайно, коли ця конкуренція відбувається за звичаями та положеннями, що регулюють суперництво конкурентів [28, с. 269].

Нааявність спільних майнових прав інтелектуальної власності є тим фактором, який стимулює утворення нових потоків продукції від різних співволодільців прав, а отже – не дозволяє встановити монополію виробництва. У пошуку отримання переваг деякими суб'єктами співволодіння правами може розцінюватися як обставина, що заважає бізнесу. А це, в свою чергу, спонукатиме до пошуку такої співпраці, коли права одних будуть превалювати над правами інших, тобто законної рівності прав не буде. Внутрішня конкуренція між співволодільцями майнових прав інтелектуальної власності полягає у прагненні отримати більшу вигоду від використання відповідного права. Проте спільність прав потребує узгоджених дій щодо них. А на практиці часто спів володільці по-різному бачать шляхи використання об'єкта майнових прав. Нерідко спосіб використання права одним суб'єктом обмежує або взагалі унеможлиблює його використання іншим. Не виключено штучне створення перешкод для іншого спів володільця у використанні майнових прав інтелектуальної власності. Наприклад, укладення ліцензійних договорів з особами, що виступають конкурентами для іншого співволодільця прав. Важливо, щоб реалізація законних прав співволодільців не містила дій, що провокують несприятливі/негативні наслідки у виді недобросовісної конкуренції, щоб дотримувався баланс інтересів, що в сукупності забезпечуватиме верховенство права.

Яскравим прикладом слугують торговельні марки, щодо яких в частині можливості віднесення їх до спільного майна точиться тривала дискусія між науковцями, яка також підсилюється неоднорідною судовою практикою (постанова ВСУ від 22 червня 2017 року в справі № 201/14163/13-ц [29], постанова ВП ВС від 29 червня 2021 року у справі № 916/2813/18 [30], постанова КЦС ВС від 08.11.2023 у справі № 755/3412/22 [31], постанова КЦС ВС від 24 квітня 2024 року у справі № 335/5841/19 [32]). І. Якубівський наголошує, що у контексті меж здійснення майнових прав інтелектуальної власності велике значення має додержання правоволодільцем положень конкурентного законодавства. Зокрема, науковцем досліджувалися правовідносини щодо майнових прав на торговельні марки та були надані рекомендації по удосконаленню законодавства в частині зазначення географічного місця, з якого походить товар з метою недопущення уведення в оману споживача та з метою запобігання порушенню законодавства про захист від недобросовісної конкуренції при здійсненні майнових прав на торговельну марку [33].

Отже, спільні для господарюючого суб'єкта права інтелектуальної власності виникають тоді, коли така особа разом з іншою (іншими) фізичними, юридичними особами наділена певним однаковим обсягом правомочностей стосовно одного об'єкта інтелектуальної власності, якщо інше не передбачено договором між співвласниками. Із зазначеного вище переліку підстав для набуття спільних прав вбачається, що кожна з них може обумовити набуття таких прав господарюючим суб'єктом (підприємством або фізичною особою-підприємцем) разом з іншою особою. Слід

враховувати, що об'єкти прав інтелектуальної власності є дуже різноманітними, й такий чинник потрібно враховувати визначаючи, чи можливо поширити режим спільних прав відносно тих чи інших об'єктів. Мають бути враховані підстави набуття таких прав, можливість та спосіб їх використання та розпорядження ними; наявність творчої складової, якщо одним з суб'єктів спільних прав є творець об'єкта інтелектуальної власності. А це впливає на можливість віднесення майнових прав інтелектуальної власності до спільних. Ретельній оцінці мають піддаватися чинники, які зазвичай беруться за основу для визначення режиму майна як спільного, з подальшим їх врахуванням або відхиленням для встановлення режиму спільності прав. Так, комерційне найменування не може бути об'єктом спільних прав. Воно слугує для ідентифікації підприємства або підприємця в господарських відносинах, тобто є засобом індивідуалізації суб'єкта на ринку. Належність кільком особам майнових прав на комерційне найменування загалом неможливе, оскільки це суперечить меті та призначенню комерційного найменування – вирізнити та зробити впізнаваною конкретного виробника. Лише за умови, що одне комерційне найменування не введе в оману споживачів щодо дійсного виробника товарів або послуг можливе його використання різними суб'єктами. Останнє відповідає умовам ч. 4 ст. 489 ЦК України.

Стаття 424 ЦК України, визначаючи права суб'єкта майнових прав, за своєю конструкцією не містить прив'язки до кількісного показника суб'єктів. Тобто, законодавство визначає однаковий зміст майнових прав інтелектуальної власності (сукупність дозволів, заборон, обмежень, зобов'язань) як для одноосібного, так і для спільного володіння. Відповідно, дозволи, заборони, обмеження та зобов'язання для суб'єктів спільних прав, корелюються з тими, що і при одноосібному володінні. Їх суть розкривається через допустимість певної поведінки як самих співволодільців, так і третіх осіб, щоб не порушити права та інтереси перших.

До дозволів як регуляторів відносин щодо спільних майнових прав інтелектуальної власності слід віднести: 1) надання права на використання майнових прав інтелектуальної власності, що означає для співволодільців право на спільне використання прав щодо об'єкта інтелектуальної власності – вчинення кожним таких дій, що не порушує права інших співволодільців. Наприклад, випуск і продаж запатентованого винаходу кожним з патентовласників; 2) надання права надавати дозвіл на використання майнових прав іншим особам, що означає для співвласників право за їх спільною згодою та погодженою процедурою надавати дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності третім особам. Наприклад, спільне ліцензування; 3) надання права розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, що означає узгоджені між співвласниками дії щодо долі майнових прав. Наприклад, продаж майнових прав.

До законодавчих у зазначеній сфері заборон слід віднести: 1) заборона на неправомірне використання, тобто заборона на задіяння майнових прав у будь-якій діяльності без відповідного погодження; використання, що суперечить закону або договору та порушує права та інтереси співвласників майнових прав інтелектуальної власності; 2) заборона на обмеження прав співвласників, тобто заборона на вчинення дій, що ставлять у невідгідне або менш вигідне в порівнянні з іншими співвласниками становище; 3) заборона на одноосібне розпорядження правами, тобто заборона на вчинення дій щодо майнових прав інтелектуальної власності за одноосібною волею, якщо це суперечить правам інших осіб та наперед не узгоджено між усіма співволодільцями прав.

Вказаними заборонами кореспондується право володільцю майнових прав перешкоджати неправомірному їх використанню. При цьому як дозвільні, так і заборонні правомочності мають виключний характер, тобто можуть транслюватися лише володільцем майнового права.

Положення ЦК України, якими регулюється здійснення прав щодо спільного майна, можуть бути частково (в залежності від об'єкту інтелектуальної власності щодо якого визначені майнові права) застосовані й до майнових прав інтелектуальної власності підприємства або фізичної особи-підприємця, адже майнові права інтелектуальної власності також є майном. Однак в пріоритеті має бути врахування природи майнових прав інтелектуальної власності, розуміння суттєвих відмінностей між режимом права власності на речі й речові права.

Висновки. Під правовим режимом спільних майнових прав інтелектуальної власності слід розуміти сукупність юридичних засобів, які визначають порядок і особливості правового регулювання відносин щодо набуття, здійснення, припинення і захисту спільних майнових прав інтелектуальної власності. Зміст правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності становлять юридичні засоби (способи правового регулювання), які втілюються в дозволах, заборонах, обмеженнях і зобов'язаннях суб'єктів цих прав.

Правовий режим спільних майнових прав інтелектуальної власності є відмінним від правового режиму спільних прав на речове майно. Сукупність правомочностей спільних майнових прав інтелектуальної власності характеризується такою ознакою як виключність – вказівка на приналежність лише (виключно) конкретній особі. До такої сукупності входять право використання та право розпорядження майновими правами. З останнього також випливає право власника прав діяти на захист свого порушеного права, або ж з метою запобігання порушенню права. Правомочність володіння характерна лише для речових прав. До об'єктів інтелектуальної власності вона не застосовується, оскільки «втримати» при собі абстрактну матерію не можливо.

Спільність майнових прав інтелектуальної власності означає наділення рівними за обсягом та змістом повноваженнями щодо певного об'єкта інтелектуальної власності декількох суб'єктів. Неможливість фактичного виділення частки в об'єкті свідчить також про неможливість поділу майнових прав загалом, навіть на ідеальні частки. А необхідність спільного здійснення майнових прав за таких умов потребує пошуку варіантів співпраці між спів володільцями таким чином, щоб були дотримані в повній мірі інтереси усіх суб'єктів. Відступ від ідеального врівноваження позицій сторін можливий на підставі договору між співвласниками про здійснення спільних майнових прав, проте це обов'язково має супроводжуватися встановленням справедливих балансу інтересів суб'єктів. Таким чином, правовий режим спільних майнових прав має враховувати природу об'єктів права інтелектуальної власності в контексті їх приналежності декільком особам, та визначати особливі способи та форми (відмінні від тих, що існують для речових об'єктів) взаємодії таких суб'єктів між собою, з третіми особами в процесі здійснення таких прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Словник української мови: в 11 т./АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред.. І.К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980 [Електронний ресурс]. URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення 31.08.2025).
2. Коссе Д.Д. Правовий режим (інтеграційний та позагалузевий підхід). *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 114–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_2_28 (дата звернення 31.08.2025).
3. Вакарюк Л. Основні підходи до розуміння поняття “правовий режим”. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 16. С. 196–201.
4. Славко А.С. Підходи до законодавчого визначення поняття «правовий режим». *Науковий вісник херсонського державного університету*. 2017. № 3. Т. 2. С. 57–60.
5. Соколова І.О. Правовий режим: поняття, особливості, різновиди: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х., 2011. URL: <https://mydisser.com/ua/catalog/view/pravoviy-rezhim-ponyattya-osoblivosti-riznovidi.html> (дата звернення 31.08.2025).
6. Коваленко Н. До питання про визначення поняття та ознак правового режиму. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 12. С. 254–258.
7. Якимчук Н. Поняття «правовий статус», «правове положення», «правовий модус» та «правовий режим»: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 3. С. 11–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2013_3_4. (дата звернення 31.08.2025).
8. Яковлев О.А. Правовий режим: підходи до визначення поняття. *Право та інновації*. № 2 (10) 2015. С. 80–85.
9. Щербина В.С. Поняття та склад майна господарського призначення. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 194–200.
10. Борсук Н.Я., Кикоть П.В. Права інтелектуальної власності у складі майна суб'єкта господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 229–232. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/52.pdf (дата звернення 31.08.2025).
11. Харитонova О.І. Відносини та правовідносини інтелектуальної власності: до проблеми співвідношення. С. 85–90. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca7e2abe-8f86-485f-94b6-347693aa6070/content> (дата звернення 31.08.2025).
12. Румянцев Ю.В. Юридичний зміст права інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. С. 164–171. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/bbc90339-c1bd-4138-aad4-78d46fcceb06> (дата звернення 31.08.2025).

13. Харитонova О. Відносини інтелектуальної власності як предмет правового регулювання. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2011. № 1. С. 82–86.
14. Косяченко К.Е. Зміст та особливості правового регулювання і реалізації права інтелектуальної власності в контексті цивільно-правових відносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 118–121. URL: http://lsej.org.ua/6_2022/28.pdf (дата звернення 31.08.2025).
15. Кохановська О. Основні теорії права інтелектуальної власності та їх вплив на розвиток сучасного законодавства в Україні. *Право України*. 2011. № 5. С. 52–59.
16. Гоцанюк О.І. Погляд на природу майнових прав на об'єкти промислової власності в контексті поширених концепцій. *Юридичний електронний журнал*. 2016. № 4. С. 41–44. URL: http://lsej.org.ua/4_2016/11.pdf (дата звернення 31.08.2025).
17. Качур А.В. Щодо поняття правового режиму майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. *Право та інновації*. 2014. № 4 (8). С. 54–63.
18. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
19. Гриняк А.Б. Спільна сумісна власність фізичних осіб: окремі питання виникнення та припинення. С. 29–32. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2010/PPP_8_2009/Grinyak.pdf (дата звернення 31.08.2025).
20. Крат В. Спільна часткова власність крізь призму практики Верховного Суду: окремі аспекти. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/news/564/spilna-chastkova-vlasnist-kriz-pryzmu-praktyku-verkhovnoho-sudu-okremi-aspekty> (дата звернення 31.08.2025).
21. Якубівський І. Часткове передання майнових прав інтелектуальної власності. *Право інтелектуальної власності*. 2016. № 1. С. 16–24. С. 20–22.
22. Дмитришин В.С. Щодо подільності майнових прав промислової власності. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30. № 4. С. 50–55.
23. Коваль І.Ф., Оверковський К.В. Введення прав промислової власності в господарський оборот: теорія, законодавство, практика. Монографія. Київ. Норма права. 2022. 244 с.
24. Основи римського приватного права: Підручник / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та Л.М. Баранової. Х.: Право, 2008. 224 с.
25. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб. Закон України від 09.01.2025. № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення 31.08.2025).
26. Яркіна Н. Спільні права інтелектуальної власності: їх виникнення та здійснення. *Проблеми цивільного права. Вісник*. № 4(63). С. 145–155. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6185/1/Yarkina_145.pdf (дата звернення 31.08.2025).
27. Про захист від недобросовісної конкуренції. Закон України № 236/96-ВР від 16.10.2020. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36, ст. 164.
28. Ursu V., Musteața E. UNFAIR COMPETITION – AN ATTACK ON THE PATRIMONIAL RIGHTS OF NATURAL AND LEGAL PERSONS. *Аналітично-порівняльне правознавство*. С. 269–275. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/299938/292394> (дата звернення 31.08.2025).
29. Постанова ВСУ від 22 червня 2017 року в справі № 201/14163/13-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/67487454> (дата звернення 31.08.2025).
30. Постанова ВП ВС від 29 червня 2021 року у справі № 916/2813/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899> (дата звернення 31.08.2025).
31. Постанова КЦС ВС від 08.11.2023 у справі № 755/3412/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114904614> (дата звернення 31.08.2025).
32. Постанова КЦС ВС від 24 квітня 2024 року у справі № 335/5841/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118650995> (дата звернення 31.08.2025).
33. Якубівський І. Межі здійснення майнових прав інтелектуальної власності в контексті конкурентного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 3. С. 59–64.